

החסיד יעב"ץ אבות פ"ה מ"א

וכן הענין במעשה בראשית שאם היה הכל נברא במאמר אחד לא היינו מכירים מדרגת הנבראים, עכשו שנבראו הדברים ממאמרים נפרדים יורה כי הם במדרגה זה אחר זה, ועם זה נתעורר שיש איזו מעלה לאדם על הב"ח, וזה לא יהיה אם לא מצד הבחירה אשר לו לעבוד את בוראו יותר מכל הנבראים. אמרו ז"ל בתחלה ברא הש"י העליונים מכירים את הבורא, אחר כך ברא את הבהמות, אח"כ ברא את האדם אמצעי. (א) וחלוף המאמרים ראיה על שיש חלוף באלו הג'. וזה אינו כי אם מצד הבחירה להיות כעליונים או כתחתונים. נמצא זו התראה לרשעים הנמשכים אחר יצרים המורים בפעולתם חרעות כי לית דין ולית דיין ולית אגר טב לצדיקא ולית פורענות לרשיעא:

אבות פ"ה מ"א

פרק ה' א' בעשרה מאמרות
נברא העולם. ומה תלמוד
לומר, והלא במאמר אחד יכול
להבראות, אלא להפרע מן
הרשעים שמאבדין את העולם
שנברא בעשרה מאמרות, ולתן
שכר טוב לצדיקים שמקיימין
את העולם שנברא בעשרה
מאמרות: ב עשרה דורות

הפירוש המיישב אלו הספקות. בעשרה נברא העולם, שאמר עשר פעמים ויאמר והיה מספיק מאמר אחד לכל מה שיעשה, שיאמר ויאמר אלהים יהי אור יהי רקיע יהי מאורות, והתשובה שנברא בעשרה מאמרות להודיענו מעלת האדם וכי הוא תכלית כל הנבראים, כי לא נברא הכל אלא כדי שיעשה רצון בוראו, וזה כי אם לא היה מפריד בין ענין לענין במאמר היה אפשר לחשוב שלא היה הפרש ביניהם. והמשל בזה ראובן יש לו להזכיר עשרה חכמים בשמותם והם שוים אין לאחד מעלה על חברו. והוא מזכירם זה אחר זה, אין להביא ראיה ממאמרו מי הוא הנכבד מכולם, כי מחוייב הוא להזכירם זה אחר זה שא"א להזכירם כולם בדבור אחד, אבל אם עשה שום הפרש בהזכיר את שמותם, אז יבינו כי יש לאחד מעלה על חברו. (ב"ב קלח.) ת"ר שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני ושלוש מאות לפלוני וד' מאות לפלוני אין אומרים כל הקודם בשטר זכה ולפיכך יצא עליו שט"ח גובה מכולם. אבל אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו ג' מאות לפלוני ואחריו ד' מאות לפלוני אומרים כל הקודם בשטר זכה ולפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מן האחרון:

ספרי פרשת האזינו

כי כל דרכיו משפט • יושב עם כל אחד ואחד בדין ונותן לו מה שראוי לו: אל אמונה • שהאמין בעולם ובראו: ואין עול • (ג) שלא באו בני אדם להיות רשעים אלא להיות צדיקים •